

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет інформаційних технологій та управління
(назва інституту, факультету, коледжу)
Кафедра фінансів та економіки
(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи _____ (ПБ)
« 30 » _____ 2020р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ризик-менеджмент
(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня першого (бакалаврського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми 072.00.01 “Фінанси і кредит”
(шифр і назва освітньої програми)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 32-15/20
Григорук
(підпис) (прізвище, ініціал)
« _____ » _____ 2020 р.

Київ – 2020

Розробники:

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Сосновська Ольга Олександрівна

Викладачі:

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Сосновська Ольга Олександрівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії)

Протокол від 21.01. 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____
(підпис) Рамський А.Ю.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”)
(назва освітньої програми)

____. ____ . 20__ р.

Керівник освітньої програми _____
(підпис) Васечко Л.І.

Робочу програму перевірено

____. ____ . 20__ р.

Заступник директора/декана _____
(підпис) Мельник І.Ю.

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 кредитів / 120 годин	
Курс	3	
Семестр	6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

Метою навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» є вивчення теоретико-методологічних засад та методичних основ управління ризиками та оволодіння практичним інструментарієм оптимізації ризиків економічних суб'єктів в умовах сучасного бізнес-середовища.

Завдання навчальної дисципліни:

- вивчення сутності, функцій, законів та принципів ризик-менеджменту;
- оволодіння традиційними методиками оцінки ризиків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо управління ними;
- дослідження економічної безпеки суб'єкта як пріоритетного критерія ефективності його ризик-менеджменту в умовах невизначеності бізнес-середовища;
- поглиблення теоретико-методичних навичок щодо управління фінансовими ризиками;
- формування цілісного уявлення щодо сутності проектного менеджменту та опанування інструментів управління ризиками на різних етапах реалізації проекту.

Студент повинен знати:

- сутність та класифікацію ризиків, методику аналізу можливого впливу факторів ризику та симптомів кризових ситуацій;
- взаємозв'язок між цільовим рівнем економічної безпеки суб'єкта та ступенем впливу потенційного ризику на його діяльність;
- методики управління ризиками в умовах невизначеного бізнес-середовища та необхідності збереження цільових параметрів функціонування економічного суб'єкта;
- особливості прийняття управлінського рішення щодо можливості оптимізації ризиків у конкретному періоді часу;
- специфіку фінансового та проектного ризик-менеджменту.

вміти:

- оцінювати та аналізувати ризики, що притаманні фінансово-економічній діяльності суб'єкта;
- визначати ефективність інвестиційних проектів з урахуванням чинників ризику;
- ідентифікувати та аналізувати можливий вплив факторів ризику на рівень економічної безпеки суб'єкта;
- забезпечувати ризикозахищеність суб'єкта на основі підвищення ефективності ризик-менеджменту його діяльності;
- приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням концепції корисності та ризику.

Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади ризик-менеджменту							
Тема 1. Сутність та зміст ризик-менеджменту	16	4	4				8
Тема 2. Базова методологія ризик-менеджменту	16	4	4				8
Модульний контроль	2	2					
Разом	34	8	8				16
Змістовий модуль 2. Методичні основи ризик-менеджменту							
Тема 3. Методи оцінки та аналізу ризиків	14	4	4				6
Тема 4. Економічна безпека як критерій ефективності ризик-менеджменту	16	4	4				8
Модульний контроль	2	2					
Разом	32	8	8				14
Змістовий модуль 3. Фінансовий ризик-менеджмент							
Тема 5. Види фінансових ризиків та методи їх оптимізації	12	4	2				6
Тема 6. Управління інвестиційними ризиками	14	2	4				8
Модульний контроль	2	2					
Разом	28	6	6				14
Змістовий модуль 4. Управління проектними ризиками							
Тема 7. Сутність та класифікація проектних ризиків	10	2	2				6
Тема 8. Інструменти проектного ризик-менеджменту	14	4	4				6
Модульний контроль	2	2					
Разом	26	6	6				12
Усього	120	28	28				56

Примітка: слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Комплексне розв'язання проблем: розуміння поставленої задачі та володіння системним і проектним підходами аналізу та оцінки ризиків, а також вирішення проблем щодо їх оптимізації.

ЗК-2. Креативність та гнучкість мислення: здатність застосування набутих економічних знань та вирішення поточних та стратегічних завдань управління ризиками в умовах динамічного розвитку сучасного бізнес-середовища.

ЗК-3. Управлінські навички: здатність розробляти та управляти проектами, ставити цілі, приймати і втілювати рішення щодо підвищення ефективності проектного ризик-менеджменту.

ЗК-6. Орієнтація на високий результат: здатність планувати етапи управління ризиками та якість їх реалізації, представляти результати роботи й обґрунтовувати управлінські рішення на професійному рівні.

Фахові компетентності спеціальності:

ФК-1. Глибокі професійні знання: вміння прогнозувати на основі стандартних моделей поведінку економічних суб'єктів в умовах ризикового бізнес-середовища.

ФК-2. Прийняття рішень: здатність зрозуміти фактор ризику та вміння застосувати методи його оптимізації на основі прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

ФК-5 Обчислювальна культура: володіння сучасними методиками оцінки ризиків на основі розрахунку показників, що характеризують економічні процеси та явища на мікро- та макрорівнях.

Програмні результати навчання:

ПРН-3-2. Закономірностей функціонування сучасної економіки на макро- та мікрорівні; здатність виявляти тенденції зміни соціально-економічних показників, які можна розглядати як фактори ризику діяльності економічних суб'єктів.

ПРН-У-1. Застосування економіко-математичних методів оцінки ризиків, які використовуються в сфері обґрунтування фінансових рішень.

ПРН-У-4. Виявлення і розуміння змін, які відбуваються на фінансових ринках, та здійснення превентивних заходів управління потенційними ризиками для підтримання цільового рівня економічної безпеки суб'єкта.

ПРН-У-8. Здатність пояснити широкий діапазон фінансово-економічних процесів, які відбуваються на підприємствах та в країні, для обґрунтованого вибору інструментарію ризик-менеджменту на конкретному етапі економічного розвитку.

ПРН-У-14. Здатність аналізувати фінансові та операційні ризики, обирати оптимальні способи управління ризиками.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади ризик-менеджменту

Тема 1. Сутність та зміст ризик-менеджменту

Поняття, фактори та причини невизначеності. Еволюція економічної категорії «ризик». Джерела виникнення ризику. Критеріальні ознаки ризику. Сутність та особливості ризик-менеджменту. Історія виникнення ризик-менеджменту. Структурні елементи та основні завдання ризик-менеджменту.

Основні підходи до управління ризиками. Зміст етапів управління ризиками економічного суб'єкта – зовнішній та внутрішній аналіз ризиків, кількісна та якісна оцінка ризиків, вибір методів управління ризиками, контроль та корегування процесу управління ризиками. Порівняльна характеристика існуючих концепцій ризик-менеджменту.

Тема 2. Базова методологія ризик-менеджменту

Сутність та структурні елементи методології ризик-менеджменту. Характеристика загальних, приватних та спеціальних законів управління ризиками. Зміст загальних та спеціальних принципів ризик-менеджменту як основоположних ідей процесу управління ризиками. Поняття та види методів управління ризиками. Стратегічний та тактичний ризик-менеджменту. Зміст базових стратегій ризик-менеджменту.

Змістовий модуль 2. Методичні основи ризик-менеджменту

Тема 3. Методи оцінки та аналізу ризиків

Сутність процесу оцінки ризиків як етапу управління. Мета та етапи аналізу ризиків. Рівень ризику. Характеристика методів кількісної оцінки ризиків (статистичний, аналітичний, метод доцільності витрат, метод аналогів, рейтинговий, метод дерева рішень, нормативний метод). Переваги та недоліки методу аналізу ієрархій (метод Т. Сааті). Характеристика методів якісної оцінки рівня ризику (аналіз наслідків, аналіз імовірності стосовно збитку, аналіз імовірності стосовно сприятливих можливостей, експертний метод).

Тема 4. Економічна безпека як критерій ефективності ризик-менеджменту

Наукові підходи до сутності економічної безпеки – захисний, стійкісний, ресурсно-функціональний, гармонізаційний, конкурентний, комплементарний, ситуаційно-адаптаційний. Функціональні складові економічної безпеки. Класифікація загроз економічній безпеці суб'єкта. Визначення характерних ознак економічної безпеки суб'єкта. Вплив ризиків на рівень економічної безпеки суб'єкта. Концептуальні засади ризик-менеджменту як базису економічної безпеки – мета, принципи, завдання, інструменти, критерії ефективності.

Змістовий модуль 3. Фінансовий ризик-менеджмент

Тема 5. Види фінансових ризиків та методи їх оптимізації

Сутність та особливості фінансового ризик-менеджменту. Класифікація фінансових ризиків. Поняття оптимізації фінансових ризиків. Основні методи оптимізації фінансових ризиків – уникнення ризику, утримання ризику, зменшення ризику, передача ризику. Диверсифікація, лімітування та хеджування ризиків. Страхування як метод оптимізації ризиків: переваги і недоліки самострахування та комерційного страхування.

Тема 6. Управління інвестиційними ризиками

Характеристика інвестиційних ризиків. Методи врахування ризиків реального інвестування в показниках ефективності інвестиційного проекту. Методи управління ризиками реального інвестування: резервування; лімітування; передача ризику; компенсаційні заходи. Сутність і класифікація ризиків фінансового інвестування. Джерела виникнення ризиків фінансового інвестування й характер їх прояву. Особливості оцінки ризиків фінансового інвестування. Методи управління ризиками фінансового інвестування. Поняття та види

інвестиційного портфеля, мета його формування. Підходи до диверсифікованості інвестиційного портфеля: проста диверсифікованість; диверсифікованість на основі моделі оцінки капітальних активів; диверсифікованість інвестиційного портфеля по Марковицу.

Змістовий модуль 4. Управління проектними ризиками

Тема 7. Сутність та класифікація проектних ризиків

Поняття проектних ризиків. Основні принципи класифікації проектних ризиків. Загальна класифікація ризиків проекту. Система факторів впливу на проектні ризики. Якісний та кількісний аналіз проектних ризиків. Структура процесу управління ризиками в проектній діяльності – ідентифікація, квантифікація, оптимізація, моніторинг.

Тема 8. Інструменти проектного ризик-менеджменту

Загальна класифікація інструментів проектного ризик-менеджменту та класифікація засобів впливу на ризик. Методи управління проектними ризиками. Інструменти управління ризиками відповідно до етапу реалізації проекту. Алгоритм управління ризиками за етапами життєвого циклу інноваційного проекту – ініціація, планування та розробка, реалізація, завершення.

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3	3	3
2	Відвідування практичних занять	1	4	4	4	4	3	3	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	4	40	4	40	3	30	3	30
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				83		83		71		71
Максимальна кількість балів:			308							
Розрахунок коефіцієнта:			308 / 100 = 3,08							

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I			
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади ризик-менеджменту			
1	Тема 1. Сутність та зміст ризик-менеджменту	8	5
2	Тема 2. Базова методологія ризик-менеджменту	8	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II			
Методичні основи ризик-менеджменту			
3	Тема 3. Методи оцінки та аналізу ризиків	6	5
4	Тема 4. Економічна безпека як критерій ефективності ризик-менеджменту	8	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III			
Фінансовий ризик-менеджмент			
5	Тема 5. Види фінансових ризиків та методи їх оптимізації	6	5
6	Тема 6. Управління інвестиційними ризиками	8	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV			
Управління проектними ризиками			
7	Тема 7. Сутність та класифікація проектних ризиків	6	5
8	Тема 8. Інструменти проектного ризик-менеджменту	6	5
Разом		56	40

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 3, 4 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 7, 8 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студента за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку.

Залік (диференційований залік) – це вид семестрового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з кредитного модуля оцінюється, як правило, на підставі рейтингової системи оцінювання за результатами поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання модульних контрольних робіт та певних видів робіт на семінарських заняттях) протягом семестру. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS для отримання рейтингової оцінки знань студента.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з дисципліни, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом та програмою на семестр з цієї навчальної дисципліни. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових

балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно А	100-90
Добре В	82-89
Добре С	75-81
Задовільно D	69-74
Задовільно E	60-68
Незадовільно FX	36-59
Незадовільно F	0-35

Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 28 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		Змістовий модуль IV	
Назва модуля	Теоретико-методологічні засади ризик-менеджменту		Методичні основи ризик-менеджменту		Фінансовий ризик-менеджмент		Управління проектними ризиками	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Сутність та зміст ризик-менеджменту	Базова методологія ризик-менеджменту	Методи оцінки та аналізу ризиків	Економічна безпека як критерій ефективності ризик-менеджменту	Види фінансових ризиків та методи їх оптимізації	Управління інвестиційними ризиками	Сутність та класифікація проектних ризиків	Інструменти проектного ризик-менеджменту
Теми семінарських занять	Сутність та зміст ризик-менеджменту	Базова методологія ризик-менеджменту	Методи оцінки та аналізу ризиків	Економічна безпека як критерій ефективності ризик-менеджменту	Види фінансових ризиків та методи їх оптимізації	Управління інвестиційними ризиками	Сутність та класифікація проектних ризиків	Інструменти проектного ризик-менеджменту
Самостійна робота	10 балів		10 балів		10 балів		10 балів	
Поточний контроль	МК – 25 балів		МК – 25 балів		МК – 25 балів		МК – 25 балів	

Рекомендовані джерела

1. Андрєєва Т. Є., Петровська Т. Е. Ризик у ринковій економіці : навч. посіб. Харків : Бурун Книга, 2015. 128 с.
2. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. К. : КНЕУ, 2014. 480 с.
3. Вітлінський В. В., Верченко П. І., Сігал А. В., Наконечний Я. С. Економічний ризик : ігрові моделі: навч. посіб. за ред. В. В. Вітлінського. К. : КНЕУ, 2012. 448 с.
4. Гонтарєва І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2011. 475 с.

5. Донець Л. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. К. ЦУЛ, 2012. 464 с.
6. Загурський О. Управління ризиками. К. : Університет Україна, 2016. 244 с.
7. Зоїдзе Д. Р. Особливості нової парадигми ризик-менеджменту. [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream> (дата звернення: 02.12.2019).
8. Івченко І. Ю. Економічні ризики: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 304 с.
9. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства : монографія. Харків : Мачулін, 2016. 504 с.
10. Коваленко В. Фінансові ризики та шляхи їх мінімізації. Правовий аспект. К. : Знання, 2011. 320 с.
11. Ковальчук Т. Макроекономічні ризики. Класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації. К. : Знання, 2012. 301 с.
12. Кривов'язюк І., Смерічевський С. Кулик Ю. Ризик-менеджмент логістичної системи машинобудівних підприємств. К. : Кондор, 2014. 288 с.
13. Лісовська Ю. Кібербезпека. Ризики та заходи. К. : Кондор, 2019. 272 с.
14. Лук'янова В. Економічний ризик: навч. посіб. К. : Академвидав, 2007. 464 с.
15. Матвійчук А. В. Аналіз і управління економічним ризиком : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2015. 224 с.
16. Мостенська Т., Шинкарук Л. Інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник. К. Кондор, 2017. 308 с.
17. Примостка Л. Управління банківськими ризиками. К. КНЕУ, 2009. 600 с.
18. Свед М. Мислення за принципом Чорної скриньки. Як звести ризик до мінімуму. К. КМ-БУКС, 2018. 464 с.
19. Сергеева О., Донець Л. Шепеленко О. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. К.: ЦУЛ, 2012. 472 с.
20. Сорока П., Сорока Б. Аналіз, моделювання та управління ризиками. К. : Університет Україна, 2011. 270 с.
21. Сосновська О. О. Вплив ризиків на систему економічної безпеки підприємства в умовах циклічного розвитку економіки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 4. С. 82–88.
22. Сосновська О. О. Генезис поняття ризику як економічної категорії. *Економічний простір* : зб. наук. пр. Дніпропетровськ : ПДАБА. 2017. № 124. С. 5–18.
23. Сосновська О. О. Поняття економічної безпеки підприємства в контексті різних методологічних підходів. *Бізнес Інформ* : науковий журнал. 2018. № 3. С.443–447.
24. Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку: монографія. К. : Центр учбової літератури, 2019. 438 с.
25. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент. Теорія та практика: навч. посіб. К. : ІВЦ Політехніка, 2014. 200 с.
26. Стрельбіцька Н. Є. Становлення та розвиток міжнародних стандартів управління ризиками. *Вісник КНТЕУ*. 2015. №6. С. 84-93.
27. Ястремський О. І. Моделювання економічного ризику. К. : Либідь, 2012. 176 с.
28. Sosnovska O., Zhytar M. Financial architecture as the base of the financial

safety of the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, No. 4, P. 334–340.

29. Sosnovska O. O., Zhytar M. O. Integral Valuation of the System Efficiency of Economic Security of the Enterprise. *Collective Monograph Association Agreement: Driving integrational Changes / Accent Graphics Communications*. Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 109–121.